

ՄԱԿԱՐ ԱԲԵՂԱՑ ՅՈՎՀԱՆ ՆԷՍԵԱՆ

ՆՈՐՕՐԵԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԸ

Դժուար է տալ ունեւ ժողովուրդի անուն, որն իր մտաւորական դասուն յատուկ օր մը, և առաւել՝ ամբողջ ամիս մը նուիրած ըլլայ: Հայ ժողովուրդը իր դարաւոր գոյութեան ծիրին մէջ խորապէս և էութեան ողջ ընկալմամբ գիտակցած է, որ Երկնատու մարդկային կեանքը չի կրնար աննպաստակ, միապաղաղ և անպաղաքեք ըլլալ, այլ ընդհակառակը, ան՝ Հայ ժողովուրդը ի սկզբանէ տիեզերապարօր կեանքին մէջ, մարդը նկատած է որպէս գլուխ գործոցը կոսմոսային այս եսկայածաւալ տնտեսութեան և ինք, որպէս մարդկային ցեղին կարևոր բնութեան միւս՝ մշտապէս կեանքին մէջ նորաճար եզրեր որոնելու, այլև առաւելին՝ առաւել կեանքին հասնելու մաքրման մէջ տեսած է գոյութեան կանութեան բացարձակ արժէքը:

Արժէքը, անհատիկ իմաստը կեանքին... Սակայն իր գոյութեանը կրնայ տարբեր կենդանութիւն, արժէքութիւն տալ ան, ով կը գիտակցի, թէ. «ամենայն չարիք մտանէ ի միտս մարդոյ յանուամութեան», այսինքն՝ պեղել, պրպտել, աշխատիլ, ուսումնասիրել, չզլանալ, հեռու մնալ մարդուն կեանքը կործանող երեք անհատը վիճակներէ՝ փառասիրութիւն, հասարակութիւն և արծաթսիրութիւն: Ան, ով առաջինութեանց այս ամբողջ փունջը կարենայ ծառայեցնել ի պայծառացումն իր կեանքին, կը յաւերժանայ:

Այսպէս տարեցում մեր ժողովուրդի գրաւոր գիտութեան առաջին սպասաւորները: Մտաւորականներ, որոնք Հայ ժողովուրդի շրթներուն մկրտուած են թարգմանիչ անունով և ոչ թէ հասարակ թարգմանիչներ, այլ Սուրբ թարգմանիչներ, որոնց անհատներ և յաւիտեանմանաց յիշատակութիւնն է, որ կը տօնենք այստեղ յայսմ երեկոյ, այս նուիրական յարկին տակ:

Եթէ կարդալու ըլլանք Հայ եկեղեցական օրացոյցը, պիտի տեսնենք, որ ան կը նշէ այսօր յիշատակուած օրը հետևեալ կերպով.

Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետացն մերոց՝ Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի Բերթողի, Գաիթ Անյաղ՝ Փրիխտփային, Գրիգորի Նարեկացոյն եւ Ներսիսի Կլայեցոյն (Շնորհալոյն): Այսինքն՝ «Սրբոց Թարգմանչաց»-ը չի սանաւնափակուիր մեր ժողովուրդի պատմութեան մէկ ետնաւածովը և կամ ինչ-որ որոշակի շրջանով, այլ ամէն անգամ, երբ մեր հայեացքը սևեռենք առ թարգմանիչ մեր վարդապետները, անոնց մէջ պարտինք տեսնել ոչ միայն Մաշտոցեան Եղիշէի վարդապետը, և այսպէս շարունակ: Ինչո՞ւ. որովհետեւ անոնցմէ իւրաքանչիւրը գմբգ թարգմանած է իւրովի և առանց բանաբարաբանութեան: Զմե՞ք՝ Հայերուս ներկայացուցած է համաշխարհային միտքի զարգացման Բեմին վրայ, այնպիսի շեղ վարպետութեամբ, իմացական այնպիսի իւրօրինակութեամբ, որ այսօրուայ դրութեամբ Հայ ժողովուրդը է՝ և պիտի մնայ մշտապէս տարբերը. գեղեցիկներուն մէջ՝ գեղեցիկը, եանաւորներուն մէջ՝ եանաւորը, շնորհալիներուն մէջ՝ շնորհալին:

Մեր նախատաքին անգամ առանձնական յատկութիւն մը ունի իր մէջ.

յատկապես վերջին հարիւրամեակը՝ 20-րդ դարը, գործն հանդիսացաւ էն փոթորկալի մերազնեայ հսկայական պատմութեան: Ես կը դժուարանամ տալ մեր ժողովուրդի պատմութենէն պնդող շրջան մը, որպիսին եղաւ մեզի համար արդէն աւարտաշեմին հասնող այս դարը, իր նակատագրական մակընթացութիւններով և իր տեղատուութիւններով: Դարն սկսաւ մեզի համար բոլոր ժամանակներու մեծագոյն ռերագործութեամբ՝ 1915 թուի մեր յիշողութեան մէջ յաւետ գամուած եղեռնով, Սարգարապատեան Հերոսներու յանձնապայծառ և երկնահարաշ Յաղթանակով, Մայիս 28-եան սերմնացանով, որու պտուղները այսօր է, որ կը նաշակենք: Եւ ապա 70-ամեայ ճանապարհ և հայոց հոգւոյ ծննդավայրը ընկնելու ռիսկալիութեամբ լիցուած հրէշով, 1988-ի ահաւոր և ջլտալիչ երկրաշարժով, Սարգարապատեան շարունակութեամբ՝ Արցախեան Հերոսամարտով և վերջապէս ազատ և ինքնիշխան մեր հայրենիքով:

Ահաւաստիկ 20-րդ դարը իր ընդհանուր համայնապատկերին մէջ մեր ժողովուրդին համար կ'ըլլայ մերթ սաւառնում և մերթ էջք... Եւ ի վերայ այդ ամենայնի, Հայոց Հանճարը ճշոյլ մ'անգամ չկորսնցուց իր իմացական աշխարհի խորութենէն, ամբողջ կառչած մնալով Լոյսին Իմանալի..... Մնաց և տակաւին պիտի շարունակէ մնալ ստեղծագործ, գեղեցկաշէն, իրաւօրոն և Աստուծա-ներշնչեալ ժողովուրդ:

Այսօր, երբ մենք ազգովին կը տօնակատարենք մեզ համար ճշմանալից և սրբալոյս այս տօնը, չենք կրնար մոռնալ բոլոր անոնց, որոնք քաղ մը աւելցուցին Հայոց քաղաքացիական մշակոյթի համալիրին վրայ... Խուսկ և աղօթք, այլև քիւր օրհնութիւն անոնց հանճարին: Այս անցեալը... այժմ դիտենք ապագան:

Որքան ուրախալի է, որ Հայոց ժողովուրդը յաջորդ դարը՝ 21-րդ դարը և յերջմանիկ հակադրութիւն անցնող հարիւր տարւաւան, պիտի սկսի նոր ծնունդով, նոր յուսակաւութեամբ, մեր հաւատոյ պաշտօնական հռչակման 1700-ամեակով. այդ ալ թարգմանական աշխատանք մըն է, զոր նոր էջ մը պիտի բանայ մեր առջև: Ուստի մինչև նոր դարուն մուտքը, մենք իբրև գաւակները այս քաղաքացիական, բայց և մշտնախանդ ժողովուրդին, արդեօք ընելիքներ չունի՞մք, որպէսզի Հայոց Մեծաց՝ մեր նախնեաց իղձը, ցանկութիւնը, երազը, յոյսը ի կատար ածուի. ի հաքկէ ունիմք և շատ են անոնք:

Ամէն անգամ, երբ մեր գաւակը դաստիարակենք հայրենաշունչ և հայրենագա-տարար ոգով, նոր թարգմանիչ մը պիտի ըլլանք:

Ամէն անգամ, երբ հայ նորարդութեւ սերունդը լիցաւորենք մեր իրաւունքներու տիրացմամբ, այլև արդար վրէժի անվարան քաղկով, անկասկած սուրբ թարգմանիչ մը պիտի ըլլանք, զի «Աստուծոյ քաջաց՝ զէնք իւրեանց»:

Աստուծոյ հն նորօրեայ թարգմանիչին հիմնական մտահոգութիւնները, այսպէս կ'անմահանանք և կը շողացնենք յիշատակն ու նուիրական նպատակները մեր նախնեաց, այլապէս իրաւունքը չունիմք կենալու եռախորհուրդ Դրօշին ներքոյ, այլև երգելու:

Ամենայն տեղ մահը մի է,
Մարդ մէկ անգամ պիտ մնոնի,
Բայց երանի, որ իւր ազգի
Ազատութեան կը զոհուի...

Ս. Թարգմանչաց 1996

Պաղտատ

Կարդացուած Ս. Թարգմանչաց տօնին

Պաղտատի Հայ Երկսեռ Երիտասարդաց Միութեան մէջ